

UDİ

Fatma Aliye

Öykü Bedia, iyi bir eğitim ve öğrenim almış olan Nazmi Bey'in en küçük çocuğu olarak Şam'da dünyaya gelir. Babasının kemana ve musikiye olan düşkünlüğü nedeniyle Bedia sanat dolu bir ortamda büyür. Henüz üç dört yaşlarında babasının bestelerini okumaya başlayan Bedia'ya sekiz yaşına geldiğinde bir kanun yaptırılır. Kendisine bir usta tayin edilir. On üç yaşında iyi bir kanuni olur ve ardından keman öğrenmeye başlar. Bir gün gittiği bir düğünde ut ile tanışır ve sesine hayran olur. Kızını çok seven Nazmi Bey hemen ona bir ut alır, Bedia'ya yeni bir usta tayin edilir. Bedia hem hanendelikte hem de sazendelikte oldukça maharet gösterir. Nazmi Bey'in aniden rahatsızlanması sebebiyle Bedia'yı evlendirmekte acele ederler. Kendisine daha önce de talip olan yakışıklı genç yüzbaşı Mail ile evlenir. Evliliklerinin ilk yılı oldukça iyi geçer. Bu sırada Nazmi Bey vefat eder, ağabeyi Şem-î de bir kazaya kaymakam olarak atanır. Bedia'nın evliliğindeki saadeti çok uzun sürmez. Mail işret meclislerine gitmeye başlar, eve uğramaz olur. Bedia çok üzülür, sabahlara kadar ağlar. Bu zor zamanlarında yegâne dostu udu olur. Mail'in kendisini eğlence hayatına vermesi sebebiyle geçim sıkıntısı çekmeye başlarlar. Mail Bedia'nın değerli eşyalarını elden çıkarır. Bedia katıldığı bir mecliste kendisine ait olan bilezikleri Helula adında bir çengide görünce kocasının ihanetini öğrenir. Mail'in tüm pişmanlığına ve onu hala sevmesine rağmen Bedia evi terk eder, kardeşi Şem-î'ye sığınır. Bedia yaşadığı hıyaneti unutmaya, acısını uduyla atlatmaya çalışır. Ağabeyinin yardımıyla Mailden boşanır. Mail kendini hepten içkiye verip, vefat eder. Üzüntüsünden yerinde duramayan Bedia birkaç günlüğüne çok görmek istediği İstanbul'a gelir. İstanbul'un sanat ortamına hayran olur. Hemen bir üstada talebe olur, nota öğrenmeye başlar. İstanbul'daki dört yılının ardından ağabeyi vefat eder. Bunun üzerine yeğeni Mihriban'a ve hizmetçileri Rüstem'e evinin kapılarını açar. Bugüne kadar Şem-î'nin yolladığı harçlıklarla idare ettiği için, geçim sıkıntısı çekmeye başlarlar. Rüstem yaşlı, Mihriban genç ve zayıf olduğu için Bedia'nın evin geçimini üstlenmesi gerekir. Kendisini iffetsizlikle suçladığı Helula gibi işvesini ve cilvesini satarak değil; emeğini satarak geçimini kazanmaya karar verir. İstanbul'daki tanıdıklarının yardımıyla ut dersleri vermeye başlar. Öyle ki Helula'nın kazandığından çok daha fazlasını namusuyla çalışarak kazanır, kendisine ev bile yaptırır. Bir zaman sonra Bedia çok rahatsızlanır ve hastalığının ikinci ayında vefat eder.

Temalar

İffet/iffetsizlik Romanın tamamına Tanzimat dönemi eserlerinde sıkça rastlanan iffet/iffetsizlik ikili karşıtlığı hakim olmuştur. Helula evli erkekleri eğlendiren, onursuzca para kazanan bir kadın iken, Bedia udu ve emeğiyle para kazanıp iffet dairesinde yaşayan bir kadındır.

Aldatma Mail Bedia'yı Helula ile aldatmıştır. Bedia ise eşini çok sevmesine rağmen ondan ayrılmıştır. Bedia romanda ihaneti kabul etmeyen güçlü bir kadın karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Bedia'nın udunun üzerine nakşedilmiş olan "Aşkta, hıyanetten başkası çekilir." dizesi ihanet temasına ve Bedia'nın tavrına işaret eden en önemli semboldür.

Karakterler

Bedia Nazmi Bey'in en küçük çocuğudur. Babası gibi musikiye meraklıdır. Hayattaki en büyük tutkusu uduudur. Ailesi ve çevresi tarafından çok sevilen, yetenekli, etrafına neşe saçan genç bir kızdır. Evlendikten sonra hayatı değişir. Eşi Mail'in kendisini aldatması onu kahreder. Mail'i sevmesine rağmen ondan ayrılır. İffetli bir kadın olarak sanatıyla hayata tutunmaya çalışır.

Nazmi Bey Bedia'nın babasıdır. Musikiye çok düşkündür. Gençliğinde içkiye ve eğlenceye iptila olmuştur ve bundan büyük bir pişmanlık duymaktadır.

Şem-î Bedia'nın ağabeyidir. Kardeşi Bedia'nın maddi ve manevi en büyük destekçisidir.

Mail Bey Bedia'nın kocasıdır. Eşini işrette tanıştığı çengi Helula ile aldatmıştır.

Helula Genç ve güzel bir çengidir. Geçimini eğlence meclislerinde dans ederek kazanmaktadır. Mail'in evli olduğunu bildiği halde onunla birlikte olmuştur.

Bedia (Duygusal)

Karakter Nazmi Bey'in en küçük çocuğudur. Babası gibi musikiye meraklıdır. Hayattaki en büyük tutkusu ududur. Ailesi ve çevresi tarafından çok sevilen, yetenekli, etrafına neşe saçan genç bir kızdır. Evlendikten sonra hayatı değişir. Eşi Mail'in kendisini aldatması onu kahreder. Mail'i sevmesine rağmen ondan ayrılır. İffetli bir kadın olarak sanatıyla hayata tutunmaya çalışır.

Aktiviteler Bedia'nın en büyük uğraşı musikidir. Önce kanun ve keman çalmayı öğrenir. Ardından ut dersleri almaya başlar. Her akşam mermer havuzlu salonda ut çalıp, babasının bestelerini okur. Nazmi Bey de ona kemaniyla refakat eder.

ÖRNEK ANILAR

Onurlu Bedia'nın hayatta en önem verdiği şey haysiyetli ve iffetli bir yaşam sürmektir. Mail'in ihanetine rağmen onu sevmeye devam eder fakat katiyen affedemez. Mail'in vefat haberini aldığı anda bu duygusunu açıkça ifade eder:

“Daima تنها zamanlardaki üzüntülü hallerimde akmakta olan gözyaşlarımı şimdi size gösteriyorum. Bana bu kadar hicranı, bu kadar hıyaneti ile beraber yine sevmiş olduğum o adamın aşkına beni karşı durduran husus, onun benim yanımda başka bir kadını sevdiğini söylemesi, başkasına olan sevdasını anlatması oldu. Oooh! Bu hakaret bir kadın için unutulması mümkün olmayan şeylerdendir.”

İffetli Bedia ağabeyinin vefatıyla geçim sıkıntısına düşer, çalışması gerekir. Aklına Helula ile yaptığı konuşma gelir. Helula, bir kadının kazanmaya mecbur kaldığında gamzesinden başka bir sermayesinin olmadığını söylemiştir. Bedia ise bu düşünceyi kesinlikle kabul etmez:

“Bu hatıralar zihninden geçtikçe titriyordu. “Mümkün değil!” diyordu. Bu vücudun handelerinden, işvelerinden değil çalışmasından istifade etmeli diyordu. Helula'nın söylediği metalarını değil, Naome gibi sazını sesini de değil! Çalışmasını emeğini satmalı! Kırılarak, süzülerek, işvebazlık, gönül avlayıcılık ile 'yaleyli'leri değil! Ciddi tavırla açık alınla namus dairesinde 'Do Re Mi Fa Sol' satmalı! Namus dairesinde kazanmalı!”

Başarılı Bedia küçük yaştan itibaren çalışkan bir talebe olmuştur. Öğrenmeye oldukça meraklıdır. Musikideki mahareti babasını hem şaşırtır hem de gururlandırır:

“...Bedia kemani alıp taksime giriştiğinde Nazmi, Bedia'nın hangi makamlara girip çıktığını görünce “Aman bu kız bakalım nasıl karar verebilecek” diye hayrette kalıp, Bedia ise hiç vazife edinmeksizin tabii bir hal imiş gibi gezdiği ve geçtiği makamlardan evvel taksime esas edindiği makama su gibi akıp gelmekte olduğunu görünce babasının sevinç ve gururla gözleri yaşarırdı.”

Aynı şekilde Bedia'nın İstanbul'daki roman yazarı ahbabı da Bedia'yı son derece çalışkan ve başarılı olarak niteler:

“Bedia şiddetli bir aşk ve sevda ile uğraştı. Vakarını, kadınlık gururunu muhafaza etmek, onu ayaklar altında çiğnetmemek istedi. Bunda muvaffak oldu. Namuslu bir kazançla geçinmek, üç canı geçindirmek istedi. Gayret etti, sebat etti. Ona da muvaffak oldu(...)Kendisi bir üstad olduğu halde hala talimden yorulmayan, her gün talibe olmaktan hoşlanan Bedia, her hafta nota üstadlarından biriyle beraber çalışıyordu. Diğer günlerin her saati derslere gitmekle geçiyordu. İşte kazancını, muvaffakiyetini bu dereceye vardırmıştı.”

KAYNAKÇA

Fatma Aliye. *Udf*. İstanbul: Selis Kitaplar, 2009.